

Wiejskie obszary funkcjonalne a koncepcja zintegrowanego rozwoju rolnictwa i wsi

prof. UAM dr hab. Anna Kołodziejczak

Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Koncepcja zintegrowanego rozwoju rolnictwa i wsi

przechodzenie od polityki rolnej typu sektorowego do zintegrowanej polityki rozwoju rolnictwa i wsi,

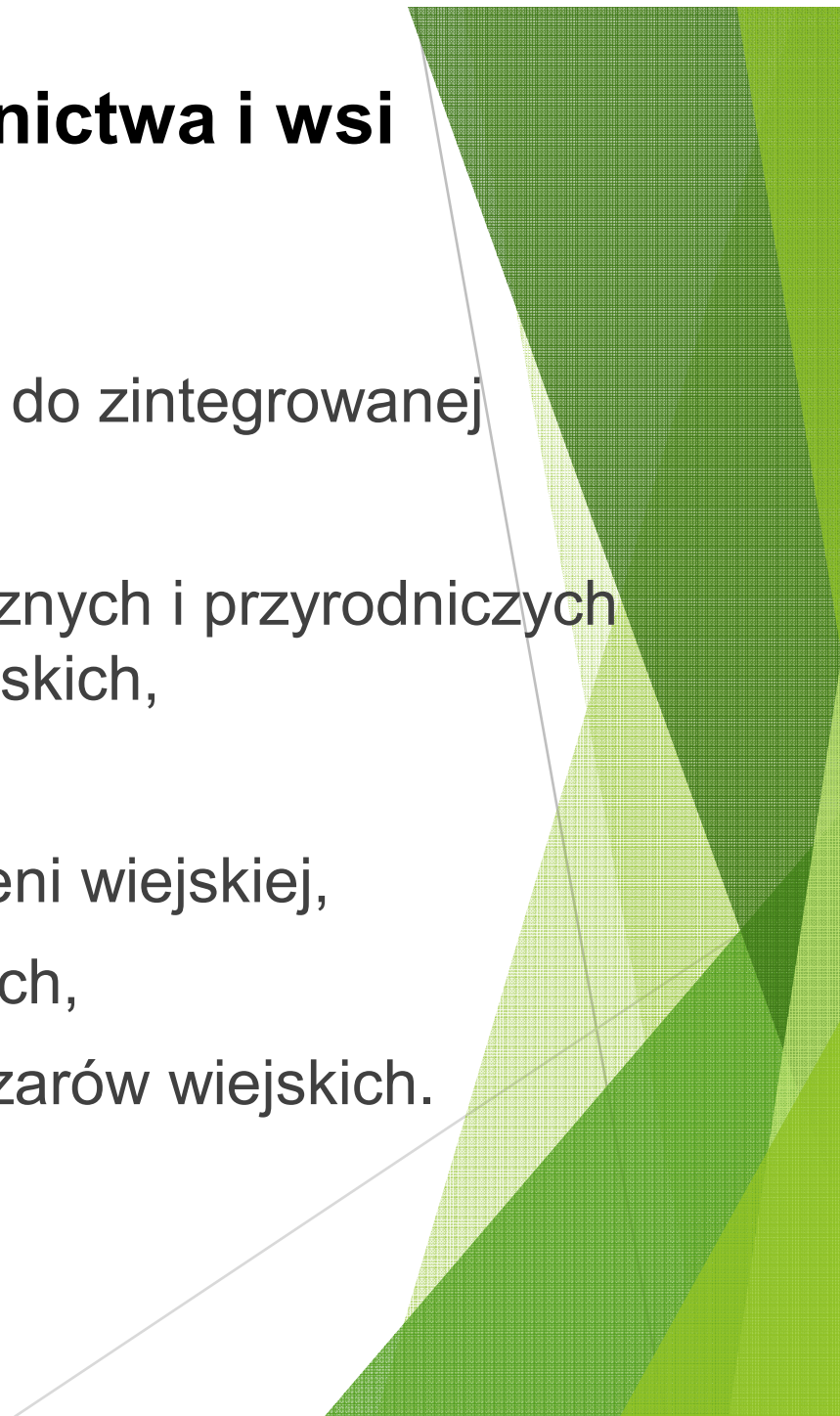
konieczność harmonizacji ekonomicznych, społecznych i przyrodniczych aspektów funkcjonowania i rozwoju obszarów wiejskich,

aspekt spójności terytorialnej,

odejście holistyczne do funkcjonowania przestrzeni wiejskiej,

identyfikacja podmiotów rozwoju obszarów wiejskich,

wielofunkcyjność rolnictwa i wielofunkcyjność obszarów wiejskich.

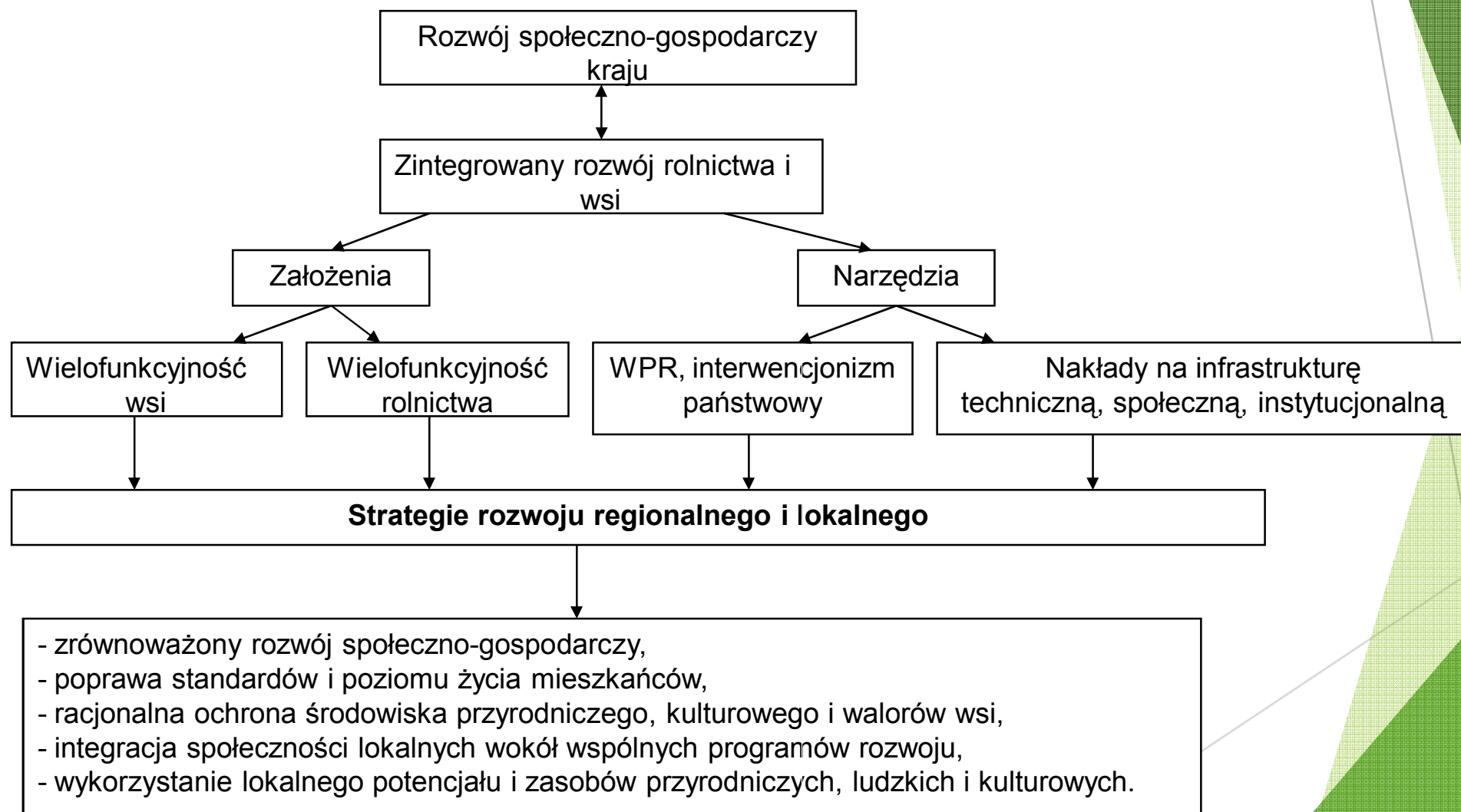

Ewolucja Wspólnej Polityki Rolnej

- ▶ Europejska Karta Rozwoju Obszarów Wiejskich (1996),
- ▶ Deklaracja z Cork (1996),
- ▶ Agenda 2000,
- ▶ Deklaracja z Salzburga (2003),
- ▶ Europejski Fundusz Rolny Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Wiązania między wielofunkcyjnością rolnictwa, obszarów wiejskich a polityką rozwoju obszarów wiejskich

Wieloaspektowość rozwoju obszarów wiejskich

przeobrażenia gospodarcze na obszarach wiejskich,
dbałość o środowisko przyrodnicze,
dbałość o dziedzictwo kulturowe,
zachowanie krajobrazu wiejskiego,
polepszenie możliwości zaspokajania rozmaitych potrzeb mieszkańców wsi.

Wielopoziomowość rozwoju obszarów wiejskich

globalne oddziaływania między społeczeństwem a rolnictwem,
wewnętrzna dynamika rozwoju rolnictwa,
przeobrażenia na poziomie gospodarstwa rolnego,
przeobrażenia na poziomie społeczności wiejskich,
funkcjonowanie rozmaitych instytucji oraz formułowanych przez nie
i realizowanych polityk.

Wielopodmiotowość rozwoju obszarów wiejskich

- ▶ rolnicy,
- ▶ mieszkańcy wsi,
- ▶ podmioty gospodarcze,
- ▶ jednostki samorządowe,
- ▶ organizacje pozarządowe.

ważniejsze zadania badawcze gospodarki przestrzennej związane z problematyką koncepcji zintegrowanego rozwoju rolnictwa i wsi

- kreślenie zróżnicowania przestrzennego struktury społeczno-zawodowej ludności,
- kreślenie zmiany struktury społeczno-zawodowej oraz jej uwarunkowań i konsekwencji dla kształtowania się stosunków społeczno-kulturowych,
- identyfikacja bazy instytucjonalnej rozumianej jako zbiór podmiotów gospodarczych (rolniczych i pozarolniczych) oraz relacji, które między nimi zachodzą,
- kreślenie wpływu przyrody na kształtowanie się specyfiki gospodarczej obszaru i relacji wzajemnych, tzn. oddziaływania nowych form zagospodarowania na przyrodę,
- kreślenie relacji ekonomicznych wiążących obszar wiejski ze światem zewnętrznym w zakresie przepływu kapitału i siły roboczej oraz wewnętrznych (lokalnych) związków pomiędzy podmiotami,
- kreślenie wpływu lokalnej gospodarki na zmiany zagospodarowania przestrzennego obszarów wiejskich,
- kreślenie wpływu czynników egzogenicznych o charakterze europejskim i globalnym na specyfikę obszarów wiejskich.

Wiejskie obszary funkcjonalne

Nowa typologia obszarów funkcjonalnych jest m.in. skutkiem oddziaływania zintegrowanego podejścia terytorialnego (*integrated territorial approach*), którego cechą jest m.in. wykorzystanie endogenicznych potencjałów na obszarach (terytoriach) określonych funkcjonalnie (*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, 2012, s. 178*).

Wyróżnia się dwa typy funkcjonalnych obszarów wiejskich

- *położone w sąsiedztwie dużych miast, uczestniczące w procesach rozwojowych,*
- *położone peryferyjnie względem dużych ośrodków miejskich, tym samym wymagające wsparcia procesów rozwojowych,*

Podejście do spójności terytorialnej ma charakter dualny,

z jednej strony wynika z relacji miasto – wieś (funkcjonalne podporządkowanie obszaru wiejskiego),

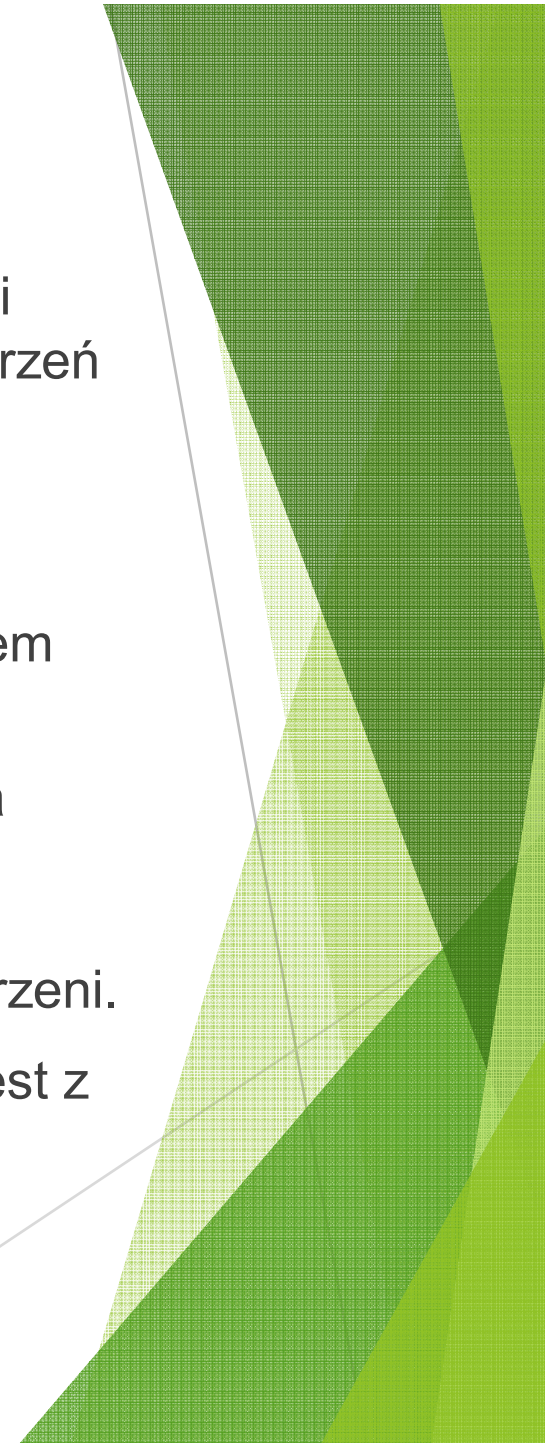
z drugiej strony dotyczy obszarów zmarginalizowanych i oznacza integrację obszarów wiejskich i ich związek z ośrodkami lokalnymi na bazie funkcji endogenicznych

Charakterystyka typów funkcjonalnych obszarów wiejskich

Funkcjonalne obszary wiejskie uczestniczące w procesach rozwojowych	Funkcjonalne obszary wiejskie wymagające wsparcia procesów rozwojowych
poza zasięgu silnego oddziaływania ośrodków miejskich	Oddalone od głównych ośrodków miejskich kraju
ograniczenia w zakresie funkcji pozarolniczych	Słaby rozwój sieci miejskiej lub degradacja ośrodków lokalnych
oddalenie od ośrodka miejskiego	Dominacja zatrudnienia w rolnictwie oraz usługach publicznych
ograniczony dostęp do pracy w mieście	Wrażliwość na kryzys z uwagi na niską dywersyfikację funkcji ekonomicznych
ograniczony dostęp do usług publicznych	Problemy demograficzne i społeczne (starzenie się społeczeństwa, bezrobocie, depopulacja)
ograniczona dostępność komunikacyjna do miasta	Słaba dostępność do usług publicznych
obszar strefy zaplecza rolniczego	

Podsumowanie

- ▶ Obszary wiejskie w koncepcjach zagospodarowania przestrzennego i strategiach rozwoju (krajowa, regionalne) są postrzegane jako przestrzeń zróżnicowana i przedstawiana jest przede wszystkim w kategoriach funkcjonalnych i poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego.
- ▶ Spójności terytorialna i funkcjonalna obszarów wiejskich z miastami wynika ze zmian struktury funkcjonalnej, głównie związanej z rozwojem wielofunkcyjnym rolnictwa i wsi, będącymi założeniami koncepcji.
- ▶ Typologia funkcjonalnych obszarów wiejskich jest skutkiem podejścia terytorialnego zintegrowanej koncepcji rozwoju rolnictwa i wsi, której cechą jest między innymi harmonizacja oraz wykorzystanie ekonomicznych, społecznych i przyrodniczych potencjałów tej przestrzeni.
- ▶ Zastosowanie typologii funkcjonalnej obszarów wiejskich związane jest z realizacją celów badań w gospodarce przestrzennej tj. identyfikacji systemowych całości na różnych poziomach organizacji terytorialnej.

Dziękuję za uwagę

*prof. UAM dr hab. Anna Kołodziejczak
Instytut Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
e-mail: aniaka@amu.edu.pl*